

**Практика застосування новел
процесуального
законодавства в 2018-2021
роках (ГПКУ, ЦПКУ, КАСУ)**

Збірка включає правовий аналіз судових рішень Верховного Суду щодо застосування новел процесуального законодавства у 2018-2021 роках відповідно до норм Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України та Кодексу адміністративного судочинства України.

Найактуальніші правові позиції Верховного Суду були відібрані та проаналізовані для практичного застосування в юридичній практиці. Кожен розділ книги має посилання на конкретне рішення суду, яке наведене частково, а за допомогою QR-коду кожен читач має можливість перейти до повного тексту цього рішення.

Збірка адресована широкому юридичному загалу і буде корисною усім, хто цікавиться розвитком як правової науки, так і судової практики у справах цивільної, господарської та адміністративної юрисдикції.

Р. В. ВІТЮК, Л. Л. ЗУЄВИЧ

**ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ
НОВЕЛ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО
ЗАКОНОДАВСТВА
В 2018–2021 РОКАХ
(ГПКУ, ЦПКУ, КАСУ)**

Київ
Юрінком Інтер
2021

УДК 347.91/.95+346.9].018.09(477)
В54

Вітюк Р. В., Зуєвич Л. Л.
В54 **Практика застосування новел процесуального законодавства в 2018–2021 роках (ГПКУ, ЦПКУ, КАСУ).** Київ: Юрінком Інтер, 2021. 360 с.

ISBN 978-966-667-785-6

Збірка включає правовий аналіз судових рішень Верховного Суду щодо застосування новел процесуального законодавства у 2018–2021 роках відповідно до норм Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України та Кодексу адміністративного судочинства України. Найактуальніші правові позиції Верховного Суду були відібрані та проаналізовані для практичного застосування в юридичній практиці. Кожен розділ книги має посилання на конкретне рішення суду, яке наведене частково, а за допомогою QR-коду кожен читач має можливість перейти до повного тексту цього рішення.

Збірка адресована широкому юридичному загалу і буде корисною усім, хто цікавиться розвитком як правової науки, так і судової практики у справах цивільної, господарської та адміністративної юрисдикції.

УДК 347.91/.95+346.9].018.09(477)

ЗМІСТ

Передмова	12
Перелік скорочень	13
1. Порядок звернення до суду. Електронний суд. Робота через ЄСІТС	15
1.1. Що краще: електронна чи паперова форма? Плюси та мінуси	15
1.2. Звернення до суду шляхом застосування електронної пошти: порядок та наслідки	15
1.3. Звернення до суду через «Електронний кабінет».	20
1.4. Робота через ЄСІТС.	21
1.5. Позиція ВС	26
1.6. Рішення РСУ щодо неоднозначної практики застосування судами підсистеми «Електронний суд».	27
1.7. Практика апеляційних судів	27
2. Позовна заява, відзив, заперечення. Структура та зміст	31
2.1. Процесуальний пінг-понг: доводи та заперечення «по суті»	31
2.2. Способи доведення / заперечення обставин та суми спору. Приклади аргументів та контраргументів.	34
2.3. Приклади доказової бази та доведення її належності (неналежності) недопустимості.	34
Чи є акт звірки взаєморозрахунків доказом вчинення господарської операції?	34
Чи є належним доказом акт виконаних робіт, який не містить певних реквізитів?	35
Чи є належним доказом платіжні документи, що містять помилкові реквізити?	36
2.4. В яких випадках наданий стороною належний доказ може бути визнаний судом недопустимим?	36
Як цьому запобігти?	36
Правила оформлення копій доказів, що подаються до суду	36
2.5. Доказування	38
Розширення способів доказування. Класифікація. Належність. Допустимість. Достовірність. Достатність.	38
Концепція негативного доказу	42
Підготовка доказової бази: на що звернути увагу. Які документи подавати в суд в процесі доказування?	45

Подання доказів. Тягар доказування	45
Витребування доказів судом (у т. ч. з власної ініціативи). Порядок. Наслідки неподання витребуваних доказів	47
2.6. Доведення тих або інших обставин на прикладах конкретних правовідносин	48
Негаторний, віндикаційний позови	48
Визнання недійсним договору з підстав його непідписання стороною- позивачем. Визнання недійсною угоди	50
Повернення майна за договором, визнаним нікчемним	50
Розірвання договору у зв'язку з істотною зміною обставин	52
Стягнення заборгованості за договором, укладеним у спрощеній формі.	53
Стягнення штрафних санкцій за несвочасне виконання зобов'язань за договором	54
Стягнення шкоди, заподіяної державним органом	57
2.7. Ненадання доказів	58
Чи може суд залишити позов без руху з підстав ненадання доказів, що підтверджують позовні вимоги?	58
2.8. Відсутність доказів	58
В яких випадках така відсутність може бути розцінена судом як підтвердження певних обставин?	58
2.9. Мовчазна згода в господарському процесі	58
На будь-який аргумент обов'язково має бути контраргумент!	58
2.10. Доктрина <i>venire contra factum proprium</i>	58
Заборона суперечливої поведінки як один з аргументів позову/ відзиву/заперечень	58
2.11. Електронні докази	61
Порядок подання та їх заперечення	61
Листування e-mail, у месенджерах, інформація Інтернет-сайтів, фото та відеодокази, тощо	63
2.12. Порядок доведення обставин справи за допомогою відкритих реєстрів даних. Експертиза	65
Використання висновку експерта як доказу у справі та його заперечення	65
Коли клопотання про призначення експертизи може бути визнано зловживанням процесуальними правами?	71
Коли експертиза є необхідною?	73
2.13. Показання свідків	74

Порядок доведення обставин справи за допомогою показань свідків	74
Коли суд бере до уваги показання свідка? Коли показання свідка НЕ Є доказом? Як заперечувати?	75
2.14. Контррозрахунок позову	76
Аргументи, які можуть бути застосовані при поданні контррозрахунку позову	76
2.15. Як, коли і в якому розмірі можна просити суд про зменшення неустойки, нарахованої позивачем?	77
Як заперечувати щодо такого клопотання відповідача?	77
2.16. Подання заяви про зарахування зустрічних вимог як заперечення щодо позовних вимог.	79
Як можна аргументувати неможливість врахування судом зустрічного зарахування?	79
2.17. Застосування інституту визнання обставин	81
Як випадково у відзиві не визнати обставини спору та не допомогти позивачеві у разі, коли він неспроможний довести позовні вимоги належними та допустимими доказами?	81
Яким документом може керуватися суд для застосування інституту визнання обставин?	81
2.18. Доводи та заперечення за строками звернення з позовом (позовна давність)	82
2.19. Строки позовної давності за основними категоріями правовідносин	84
Що є поважною причиною пропуску строку?	86
2.20. Застосування/незастосування строків позовної давності	86
Як і коли правильно ставити питання перед судом?	86
Чи мають право заявляти про застосування позовної давності треті особи у справі?	86
2.21. Чи є клопотання про застосування позовної давності визнанням позову? Шляхи заперечення щодо клопотання про застосування позовної давності: момент, з якого може обраховуватися; порядок обчислення; випадки переривання	87
2.22. Доводи та заперечення за формою. Строки подання доказів	89
Як забезпечити можливість поновлення такого строку у разі порушення?	89
Заперечення доказової бази позивача/відповідача у зв'язку з порушенням строків їх подання	89
2.23. Формулювання предмета спору	91
Приклади, коли недоліки в ідентифікації об'єкта спору можуть призвести до відмови у задоволенні позову й варто вказувати у відзиві на відповідні недоліки у позові?	91

Чи прирівнюється заява про уточнення позовних вимог до заяви про зміну/збільшення позовних вимог?	94
Як сформулювати предмет спору так, щоб судове рішення було виконано?	96
2.24. Неправильна правова кваліфікація та/або неправильно обраний спосіб захисту як можлива підстава для відмови у задоволенні позовних вимог.	96
Способи захисту: державні vs третейські суди.	103
Належний але неефективний спосіб захисту	104
2.25. Порядок посилання на практику касаційного суду. Варіанти заперечення доречності такого посилання іншою стороною спору.	124
2.26. Каталог позицій КСУ, які можуть бути додатковим інструментом правової аргументації	125
2.27. Визначення юрисдикційної підвідомчості спору	125
Основні помилки. Наслідки.	125
Коли розгляд справи з порушенням юрисдикції не може бути підставою для скасування рішення?	126
Чи впливає наявність третіх осіб у справі на визначення юрисдикції?	128
Чи варто у відзиві на позов вказувати на неправильну юрисдикцію?	128
Зміни, внесені Законом України від 15.01.2020 № 460-IX	129
2.28. Доведення позивачем порушення спірними правовідносинами його прав та/або інтересів	129
Наслідки визнання судом відсутності порушення прав позивача за умови обґрунтованості позовних вимог. Приклади	129
2.29. Визначення суб'єктного складу спору	130
Коли позивача/відповідача неправильно визначено? Наслідки. Чи можна виправити?	131
2.30. Повноваження	133
Підписання позову/відзиву/клопотання у справі особою, повноваження якої не підтверджено, як довід на користь нерозгляду таких документів судом по суті	133
Наслідки підтвердження такого факту. Як запобігти?	139
Значення відомостей в ЄДР у разі спору щодо повноважень особи	145
Засвідчення копії довіреності	148
2.31. Чи є обов'язковим подання відзиву на позов?	155
Продовження строку на подання відзиву. Наслідки неподання чи несвочасного подання відзиву	156
В яких випадках відзив може бути залишений без розгляду?	156
Що робити, коли представник вступає у справу на стадії апеляції, а під час розгляду справи у першій інстанції відзиву подано не було?	157
2.32. Чи може зустрічний позов замінити відзив на позов?	157
Випадки та строки подання зустрічного позову.	157

Порядок поновлення строку на подання зустрічної позовної заяви . .	158
2.33. Реквізити. Загальний порядок оформлення позову/відзиву/заяви/клопотання.	158
Значення та можливі наслідки	158
2.34. Засоби, які застосовуються учасниками судового процесу, щоб повернути особливу увагу до поданого процесуального документа.	161
Як не перестаратися і не зумовити ефект, зворотний очікуваному?. . .	161
2.35. Додаткові вимоги/клопотання у прохальній частині позову/відзиву або викладені в окремій заяві.	162
Витребування доказів	162
Продовження строку для подання певних доказів, які наразі не можуть бути подані.	162
Призначення судової експертизи	162
Забезпечення виконання рішення	162
Стягнення нарахувань до повного виконання рішення (ч. 2 ст. 625 ЦК).	162
Розгляд справи у закритому судовому засіданні.	164
Розгляд справи у спрощеному/загальному провадженні. Розгляд справи з викликом/без виклику сторін.	164
Розподіл/зменшення судових витрат	164
Встановлення судового контролю (в адміністративному судочинстві)	164
2.36. Додатки до позову/відзиву	166
Докази надсилання позову/скарги/заяви іншій стороні у справ	166
Докази направлення апеляційної/касаційної скарги.	167
Що є доказом направлення позову/відзиву іншій стороні у справі у разі, якщо така особа – нерезидент?.	168
Чи є обов'язковим надсилання іншій стороні у справі копії документа про сплату судового збору? Наслідки його ненаправлення іншим учасникам	168
Докази сплати судового збору	169
Чи необхідно надавати докази зарахування судового збору до спеціального фонду державного бюджету?.	169
Реквізити, на які сплачується судовий збір	169
Коли варто розраховувати на зменшення/відстрочення/звільнення від сплати судового збору?	169
Відстрочка/розстрочка, зменшення/звільнення від сплати судового збору	169

Наслідки штучного зменшення ціни позову з метою зменшення суми судового збору	174
Практика ЄСПЛ з питань сплати судового збору	175
Попередній розрахунок судових витрат	177
Повернення судового збору	179
2.37. Оскарження рішення, дії або бездіяльності на стадії виконавчого провадження	180
2.38. Особливості розгляду спорів за позовами прокурорів	185
Ключові позиції ВС: порядок та випадки звернення	185
Порядок обчислення позовної давності за позовами прокурорів.	191
3. Розгляд справи. Питання, які можуть виникати до та під час розгляду справи.	193
3.1. Забезпечення позову. Строки, підстави та порядок доведення необхідності застосування	198
Як «гарантувати» застосування забезпечення? Доводи та способи, які можуть використовуватись при запереченні щодо застосування забезпечення позову.	204
3.2. Чи є неявка позивача у судове засідання підставою для залишення позову без розгляду?	206
3.3. Зупинення провадження у справі	208
Коли варто ставити питання?	208
Аргументи, які можуть бути застосовані при запереченні щодо клопотання про зупинення провадження у справі.	210
В яких випадках ухвала про зупинення провадження у справі може бути оскаржена? Практичні наслідки такого оскарження	211
3.4. Судові доручення про вручення.	212
Порядок повідомлення про судове засідання учасника спору – нерезидента	212
Чи є підставою для зупинення провадження у справі необхідність дотримання шестимісячного строку для повідомлення про судове засідання позивача чи третьої особи у справі, які є нерезидентами та не мають представників на території України?	214
На кого покладається обов'язок щодо здійснення перекладу судових рішень?	215
Чи у всіх випадках є необхідним зупинення провадження у справі чи/та призначення розгляду справи через шість місяців у разі, якщо учасником справи є нерезидент?	216
3.5. Відвід суду	217
Порядок, строки та аргументи, які можуть бути застосовані у заяві про відвід суду	217
3.6. Відкладення розгляду справи.	223

Порядок, строки та аргументи, які можуть бути використані у клопотанні про відкладення розгляду справи та запереченні відповідного клопотання	223
Практика національних судів щодо застосування рішення ЄСПЛ від 26.07.2018 у справі «Бартая проти Грузії».	225
3.7. Розгляд справи в режимі відеоконференції	226
Доводи та зміст клопотання про розгляд справи в режимі відеоконференції	228
Коли у задоволенні відповідного клопотання може бути відмовлено? Як цього уникнути?	228
Участь у судовому засіданні у режимі відеоконференції	228
Фіксування судового процесу	230
3.8. Поведінка учасників судового процесу та суду.	231
Порядок проведення судового засідання	231
Як правильно підготуватись до судового засідання? Як побудувати доповідь? Як підготуватись до судових дебатів?	234
Емоційний бік поведінки учасників судового процесу	234
Вільні слухачі та представники ЗМІ у судовому засіданні: «нагляд» за законністю чи тиск на суд?	234
Які дії учасників судового процесу та вільних слухачів можна кваліфікувати за ст. 185 ³ КУпАП як неповагу до суду? Наслідки таких дій	235
Рішення ЄСПЛ від 06.03.2018 у справі «Михайлова проти України»	238
Рішення РСУ від 26.10.2018 № 62 «Про Рекомендації щодо притягнення до відповідальності за неповагу до суду»	238
3.9. Механізми запобігання зловживанню процесуальними правами	238
Які дії учасників судового процесу можуть бути визнані як зловживання правом?	238
Заходи реакції суду на порушення та зловживання. Окрема ухвала	239
Вимоги до оформлення окремої ухвали та щодо її оскарження	248
Заходи реакції учасників справи на порушення та зловживання з боку адвоката.	249
Практичні негативні наслідки зловживання процесуальними правами, порушення процесуальних обов'язків, неналежного виконання професійних обов'язків	252
Коли і як просити суд про застосування наслідків зловживання процесуальними правами учасником судового процесу?	256
Чи можна скаржитися на суд та працівників суду: коли, як, куди?	256
Відшкодування шкоди, завданої діями судді в процесі розгляду справи.	260

Запобігання умисному затягуванню справ, позовам – «клонам», завідомо безпідставним чи «штучним» позовам, маніпуляціям з підсудністю (штучне об'єднання позовних вимог з метою зміни підсудності), завідомо необґрунтованим відводам, скаргам, іншим проявам недобросовісного користування учасниками процесуальними правами	265
3.10. Розгляд/перегляд справи з порушенням строків	269
Чи можна прискорити?	269
3.11. Судові витрати	270
Питання звільнення юридичної особи від сплати судового збору	272
Повернення судового збору	274
Розподіл/зменшення судових витрат	275
«Гонорар успіху»	276
Рішення ЄСПЛ щодо розміру судових витрат	279
На чью користь і коли стягуються судові витрати за подання скарг на «процедурні» судові рішення (проміжні ухвали не по суті спору)?	284
4. Форми судового провадження.	285
4.1. Наказне провадження	285
Форма і зміст заяви про видачу судового наказу	288
Наслідки відмови у видачі судового наказу	289
Судовий збір у наказному провадженні	291
Позовне провадження: загальне та спрощене.	293
Спрощене провадження.	293
Перехід зі спрощеної форми провадження до загальної	295
4.2. Письмове провадження (без повідомлення/участі сторін)	299
Письмове провадження в апеляційному суді	300
Письмове провадження у касаційному суді	302
4.3. Розгляд справи з викликом сторін	304
Яка аргументація може бути підставою для задоволення клопотання про розгляд справи з викликом сторін?	304
5. Апеляційне оскарження	306
Доповнення, зміна або відкликання апеляційної скарги або відмова від неї	308
Приєднання до апеляційної скарги	309
5.1. Строки апеляційного оскарження. Можливість їх поновлення.	310
5.2. Які судові рішення можуть бути предметом апеляційного оскарження?	314

5.3. Структура апеляційної скарги, заперечення/відзиву на апеляційну скаргу	318
5.4. Приклади можливих доводів апеляційної скарги	318
Неврахування або неправильне врахування практики ВС. Зміна практики ВС на момент подання апеляційної скарги	328
Звукозапис фіксації судового процесу судового засідання місцевого суду як один із доводів недослідження/неврахування судом певних обставин справи, доводів сторін, строків звернення із заявами/клопотаннями у справі.	328
Розгляд справи з порушенням визначеної спеціалізації суддів та інші підстави, які охоплюються поняттям «незаконний склад суду»	329
Випадки, коли подання апеляційної скарги може бути визнано зловживанням процесуальним правом	330
Клопотання про винесення окремої ухвали щодо судді, який поставив оскаржуване судове рішення, як один із пунктів прохальної частини апеляційної скарги	331
6. Касаційне оскарження	333
6.1. Судові рішення, що можуть оскаржуватися до ВС.	335
Фундаментальне значення	336
Суспільний інтерес	338
Помилкове віднесення справ до категорії малозначних.	338
6.2. Строки оскарження та можливість їх поновлення	340
6.3. Структура касаційної скарги	341
Приклади доводів касаційної скарги	341
6.4. Структура заперечення/відзиву на касаційну скаргу та можливі доводи	344
6.5. Підстави для відкриття касаційного провадження. Новели Закону України від 15.01.2020 № 460-IX «Про внесення змін до ГПК, ЦПК, КАС щодо вдосконалення порядку розгляду судових справ», який набрав чинності 08.02.2020	345
Зміни щодо підстав скасування оскаржених судових рішень	345
Суди мають керуватися саме останніми позиціями ВП ВС. Дія прецеденту на майбутнє. Перспективна дія правового висновку суду (Prospective Overruling)	351
Як довести наявність «виключної правової проблеми», щоб справа була передана на розгляд та прийнята до провадження ВП ВС?	353

Передмова

Підготовлене видання є унікальним за змістом і формою укладання та подачі матеріалу. Автори здійснили інтегрований підхід у висвітленні процесуального законодавства. Вони проаналізували практично всі стадії та інститути процесуального права, що включає три юрисдикції, а саме: цивільну, господарську та адміністративну. Проаналізовано численну кількість судових справ, правові позиції Верховного Суду за останні три роки. Проте книга чітко структурована за окремими процесуальними нормами та підкріплена конкретними рішеннями судових інстанцій. При цьому склад рішень підібраний настільки чітко до змісту норм процесу, що свідчить про органічний зв'язок усіх судових рішень, проаналізованих та викладених авторами.

Універсальний контент книги дозволяє використовувати її як у практичному, так і в науковому напрямках, у всіх зазначених юрисдикціях та судових справах найвищої складності, у відповідних судових інстанціях. Безумовно, вона стане настільною книгою для юристів найвищої фахової кваліфікації. Проте і початківцям вона стане у нагоді, адже містить суттєвий пізнавальний сенс.

Вихід цієї книги у світ свідчить про активний розвиток процесуального права, визначає подальший розвиток його системи та цілісність інститутів, а також чіткість окремих норм. На особливу увагу заслуговують частини матеріалу щодо специфіки норм та рішень з видів судочинства, доказового права, концепцій доказів, їх подання та тягаря доказування. Важливими є справи про визначення предмета спору, правової кваліфікації, підвідомчості спорів, а також їх суб'єктного складу. Безумовно, заслуговують на увагу й висвітлення процедур судового розгляду справи, форм судового провадження, специфіки апеляційного та касаційного оскарження.

Автори уважно ставляться до термінологічного апарату процесуального права, визначаючи окремі поняття як «гонорар успіху», «незаконний склад суду», «суспільний інтерес», «виключна правова проблема» тощо.

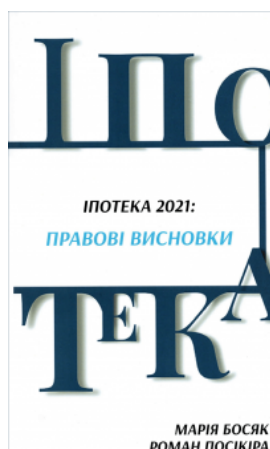
Формуючи зміст цієї актуальної книги, видавництво «Юрінком Інтер» намагалося донести до юристів квінтесенцію судових рішень, QR-код кожного з них, що мають значення як стандарти процесуальної діяльності. Судова реформа має на меті створення незалежного та справедливого суду, в якому можливо захищати систему цінностей та права людини. Готуючи дане видання, видавництво «Юрінком Інтер» прагнуло поінформувати всіх зацікавлених осіб у наявних судових рішеннях.

Усі зауваження та пропозиції щодо використання даної збірки просимо направляти до видавництва за адресою: Київ, 04209, вул. Героїв Дніпра, 31-Б або електронною поштою: edit@yuricom.kiev.ua.

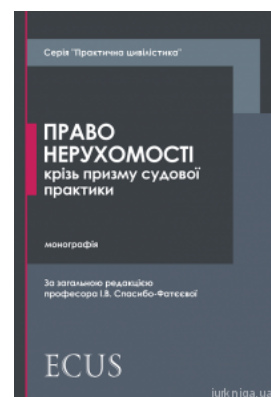
Книги, які можуть вас зацікавити

Земельні спори:
правові висновки
Верховного Суду за
період 2018-2021 років

Іпотека 2021: Правові
висновки

Право нерухомості
крізь призму судової
практики

Юридичний
копірайтинг. Прокачай
свій процес

Кодекс
адміністративного
судочинства України.
Алерта

93 питання з сімейного
права. Посібник для
суддів

Перейти до галузі права
Судова практика

[Перейти на сайт →](#)